

Femte roten, tomt 31

Kvarteret Kommerserådet

Andra roten 1657h–70

Korsgatan, västra sidan mellan Drottninggatan och Södra Stora Hamnen

Jacob van der Hagen R3

5.30–31 1630–1637–42: 3 mtl, 1643: 5 mtl, 1644, 1646–47: 4 mtl, 1645: 5 mtl, 1648: 3 mtl, 1649: 2 mtl

Jacob van der Hagen ägde först både 5.30 och 5.31. Den 18.10.1641 klandrade Anthoni Fransmans hustru på sina och sina i Stockholm varande bröders vägnar det husköp, som fadern slutit med Didrik Strokirk (se 5.30). *Anthoni Fransman eller Anthoni Poscheth* (se 4.29, 1637–50) hade den 18.8.1634 gift sig med Jacob van der Hagens dotter *Catharina van der Hagen*. En annan dotter till Jacob van der Hagen var *Susanna van der Hagen*, som den 18.1.1635 gifte sig med *Johan von Schwindern*. De nämnda bröderna i Stockholm *Arnold van der Hagen* (1618–69) och *Jan van der Hagen* (1621–77) blev handelsmän och skeppsredare och har behandlats i en artikel i Svenskt Biografiskt Lexikon. Enligt denna artikel skulle bröderna vara födda i Arnheim i Nederländerna och fadern Jacob van der Hagen, som var rådman i Göteborg från 9.12.1637 till 1.5.1648, troligen vara identisk med en person med detta namn, som begravdes i Väddö 1657. Jacob van der Hagen omtalas i mantalslängderna i tredje roten 1637.49 och i sjunde roten 1650. Hans hustru begravdes 29.7.1640. Det var endast den södra delen av hans fastighetsinnehav i tredje roten (eller nordvästra hörnet av Korsgatan och Drottninggatan, vid denna tid kallad Holländaregatan), som han sålde till Didrik Strokirk. I en uppgörelse inför överrätten den 26.3.1640 mellan Jacob van der Hagen och hans måg Antoni Posset rörande 1767 holländska gyllen omtalas van der Hagens ”af faderlig affektion föreslagna konditioner”. Han förärade sina dotterbarn 500 gyllen med reservationer, att dessa 500 gyllen skulle stå i underpant och hypotek i svarandens derasfaders gård och liggande grund här i staden och så framt denna gård skulle försäljas efter endera faderns eller moderns död ”vore varje barn den preferansen förbehållen, att de skola njuta sin quota till nöjaktig betalning, när de till myndige år äre komne etc.” Under senare delen av 1640-talet upptog träta mellan Anthoni Posset och Catharina van der Hagen mycken tid och intresse för magistraten (boskillnad 1650). Vid överrätten vände sig *Nils Höök* den 21.10.1641 contra Jacob van der d. Hagen ”Käranden anklagar suaranden för det han icke hafuer welat utj köpslagande wedertaga H K Maij-tz silfuermynt. Suaranden inlefuererade sitt skriftlige suar deruthinnan han med mera förefiguer sigh icke hafua för-sakat silfuermynt. *Stadstienaren Olof* blef infordrat, huilken berättade, at Jacob v.d. Hagen hafuer sielf 1/4 Rdr för 2 stycken bräder begärat, huartill han v. d. Hegen nekade aldeles, begärandes han måtte honom sådant öfuerbewijsa, wijdare sade stadstienaren Olof, at Jacob v. d Hagens Piga hafuer 1/4 Rdr för 2 stycken bräder begärat och skickade Praes Knijpe honom först dijt efter 2 Tolfter bräder at köpa och då Jacob v.d. Hagen så mycket inte kunde mäta, så är han tredie gången återkommen och 2 stycken allenast begärade, huilka Jacob v.d. Hagen och lät honom bekomma och wille Pijgan hafua derföre 1/4 Rdr och 12 öre kopparmyndt för sågarelönen, huarpå gick han åter till Praes Knipe och sådant honom berättade, tå gaf Praes. honom 12 öre silfuermynt derföre, huilken han Olof gick och praesenterade Jacob v.d. Hagens Pijga men hon wille icke dem anamma uthan gick der med op i Cammaren och tå hon kom tillbaka, sade hon, min husbonde will hafua 1/4 Rdr förd han kan med dhe andre penningare

Suen Påfueelsson icke betala, gaf honom altzå dhe 12 öre silfuermynt tillbaka, detsamma gaf han åter Praesidenten till suar. Jacob v d Hagen nekar, at han till Pijgan skall hafua om någon art Rdr sagt, och at han dermed *Suen Påuelsson* icke kunde betala uthan hon sade, när hon kom op j Cammaren till honom, tå han sat och skref, de kosta migh sielf 6 styfuert, dhem kan han gifua migh igen. Huarpå blefue Parthierne afwijste och Jacob v.d. Hagens Pijga at förnimma rätta grunden j saken, infordrat, huilken bekende på Hr Burggrefuens frågan, at när stadstienaren Olof kom till henne med dhe 12 öre silfuermynt, tå gick hon op i Cammaren till sin husbonde och wij-sade honom penningarne, huilken gaf henne till suar, Jagh kan med sådant mynt slijka waror icke betala och iagh måste gifua Rdr in Specie, huilket hon sade till stadstienaren igen [se *Johan Amia* 5.19]. Uthj saken emellan Nils Höök ex officio och Johan Amija samt Jacob v d Hagen öfuer det myntetz wanheder, som dhe med ähre beslagne förklarar sig Rätten at huarthera hafue sig förbrutit den fierde deelen, som dhe emot Kungl. Mandat hafue contracterat på och derhoos huarthera förbrutit 20 daler silfuermynt till hospitalet.” Jacob van der Hagens nordligaste gård 5.31 såldes i sammanhang med hans Stockholmsflyttning 1650 till *Jörgen Wiesenhoff* för 400:-. Huseköpspenning 8 d smt betalades 18.1.1650. Den gård, som Jacob van der Hagen bosatte sig i 1650 var troligen *Måns Christiernssons* gård, som han betalade huseköpspenning för den 15.10.1646 och som var granngård till *Anthoni Posssets* i rote 7. Men han gjorde också andra fastighetsaffärer: 1650 köpte han en gård *Olof Jonssons* gård för 50 rdr, 1652 omtalas i huseköpsländerna *Olof Larsson Böker* ha köpt en gård av honom för 100 rdr, och 1655 står det lakoniskt i samma längd: "Jacob van der Hagens gård. Kostade 475 daler, Huseköpspengar 10 daler." Troligen har han sålt, ej köpt gården. – Vid kämnärsrätten vände han sig den 17.7.1650 mot *Gert Peterssen*, som var skyldig hans måg *Johan von Schwindern* för kost. Den 6.2.1651 vände sig *Jacob van der Hagen* genom *Joan Arfwedsson* mot *Ingrid Persdotter* och *skepparen Anders Börgesson*. Jacob van der Hagen sade, att han vid sin avresa härifrån hade givit *Ingrid Persdotter* och *Cornelius Fellbier* order att sända hans mobilier till Stockholm. Dessa, som han lämnat kvar, hade han stående hos *Anders Börgesson* skeppare. Nu hade det kommit bort en kista i vilken van der Hagen hade alla sina skrifter och dokument. Han begärde, att *Ingrid* skulle återskaffa kistan till honom. Hon sade att hon hade skickat kistan tillsammans med det andra godset med *Anders Börgessons* skepp. *Arfwed Gudmundssons* dräng hade sett kistan där och talat om detta. *Anders Börgesson* sade, att om *Ingrid* kunde bevisa att kistan hade kommit på hans skepp så skulle han ta ansvar för att den kommit bort. Den 3.3.1651 RR förklarade skeppar *Anders Börgessons* båtsmän *Peder Larsson styrman*, *Erik Tollesson i Flatås* och *Berendt Hansson*, att de med gott samvete kunde säga, att de inte på skeppet hade sett den förkomna järnbeslagna kistan med *Jacob van der Hagens* brev och skrifter. Detsamma betygade också båtekarlen *Oluf Andersson* som förde sakerna till skeppet att han inte visste att samma kista skulle vara kommen i hans bår. Nästa rättegångsdag den 17.3.1651 dömde rådhusrätten sålunda: alldenstund båtekarlen *Oluf Andersson* såväl som skepparen *Anders Börgessons* båtsmän *Per Larsson*, *Erik i Flatås* och *Bernt Hansson* hade för rätten bekänt sig vilja taga på sitt samvete, att de varken i båten eller skeppet hade sett den omstridda kistan men den anklagade *Ingrid Persdotter* däremot med inga vittnen kunde bevisa sig ha överlevererat kistan till skepparen *Anders Börgesson* frikändes skepparen *Anders Börgesson* från samma käromål och *Ingrid Persdotter* förklarades skyldig att svara för bortkomsten.

Jöran speleman el. Jörgen Wiesenhoff R3

5.31 1650–52: 3 mtl, 1653–1654: 2 mtl, 1655: 3 mtl, med son 1656: 6.8, 1657v 3.16 (II), 3.16, 1658: 12

Caspar Jörensson (Wiesenhoff) R3 1653: 1 mtl.

Flyttade till 4.42, Holländaren 1663: 3, 1666.

Jörgen Wiesenhoff köpte omkring 1650 denna den nordligaste av Jacob van der Hagens tomter här på västra sidan Korsgatan. I mantalslängden 1650–53 står Jöran speleman och 1654–55 Jörgen Wiesenhoff.

Jörgen speleman omtalas 22.11.1665 ha druckit öl hos *Hans Persson Petare* utan att ha gjort rätt för sig. Han begravdes 4.6.1671 (72 år 5 mån gammal). Sonen Casper Wiesenhoff (se 4.42) hade redan något tidigare före faderns död sålt gården vid Korsgatan till *Samuel Loman* för 600 rdr (första uppbud 31.1.1670) Casper Wiesenhoff hade tagit till sig *Matthias Jansen von Feldens* barns arvegods och i underpant ställt denna gård på Korsgatan, som den 10.2.1670 sades vara belägen mellan ”Dirich Stokarck” och Johan von Ackern. Detta datum begärde *Gerhard Braun Johan* som representant för Casper spelmanns cautionister, att pengarna skulle stå kvar hos Samuel Loman Matthis von Feldens barn tillgodo. Det var fler som hade krav på pengarna. En syster till Casper Wiesenhoff var först gift med *fältskären Daniel Lund* och sedan omgift med *Herr Thomas Hackerus*. *Anders Hansson* och *Albert Weddinghusen*, som var förmyndare för Daniel Lunds och hustru *Anna Wiesenhoffs* barn undrade den 12.9.1670, hur Casper Wiesenhoff hade kommit att bli ensam ägare av den gård, som barnens morfar tidigare hade ägt vid Korsgatan. De ville att Jürgen Wiesenhoff skulle ge attest om Casper Wisenhoffs köp av gården.

Samuel Loman

1670–81, M1676: 1 tomt

Samuel Loman omtalas i Göteborg från 1648 och 1666–69 i vad som efter 1670 kallades sjätte roten. Han var född 1618 och avled 1682 (begr. 5 juni). Hans änka *Sara Schorre* levde till 1694 (begr. 26 april vid 81 års ålder). Den 29.7.1695 lät *apotekare Petrus Neresius* lagbjuda hus och gård belägen mellan hans egen gård å norra sidan (5.32) och Casper Rolufsson (5.30) å södra sidan, som han köpt av avlidna Sara Schorres arvingar för 480 d smt. Gården delade sedan öde med granngården i norr.

Johan von Ackeren R3

5.31 1653, 1655: 3 mtl, 1656: 8, 1657v: 4.16 (II), 1657h: 4.16, 1658: 12, 1659–63: 4, 1666–70

Var han hyresgäst hos Wiesenhoffs eller bodde han först kvar 5.32? Faktum är att han upptages i den rote, som 1637–57v kallas tredje roten medan föräldragården – hörngården vid Södra Stora Hamnen 5.32 tillhörde den andra roten.

Jacob van der Hagen R3

5.30–31 (Västra sidan av Korsgatan) 1637–42: 3 mtl, 1643: 5 mtl, 1644, 1646–1647: 4 mtl, 1645: 5 mtl, 1648: 3 mtl, 1649: 2 mtl

Jacob van der Hagens gård såldes i sammanhang med hans Stockholmsflyttning 1650 till *Jörgen Wiesenhoff* för 400:-. Huseköpspenning 8 d smt betalades 18.1.1650.